

# Ermeni belgesi başlangıcında tartışma çıktı

**MUSTAFA BALBAY**

**İZMİR** — Osmanlı arşivlerinin araştırmacılara açılan bölümünde Ermenilere ilişkin ilk belgelerin 1691 yılından itibaren başladığının açıklanması, tarihçiler tarafından “eksiklik” olarak yorumlandı.

Prof. Dr. Salih Özbaran, “Niçin bu tarih seçildi. Ermeniler çok daha önceden beri Osmanlı İmparatorluğu içinde yer alıyordu” dedi. Mithat Sertoğlu da, Ermeni belgelerinin çok daha önceden var olduğunu belirtilirken, Arşivler Genel Müdürü İsmet Miroğlu, “Tarihçi arkadaşlar haklı, ama bu bir projeydi” diye konuştu.

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz 16 mayısta yaptığı açıklamada, Osmanlı arşivlerinde “tasnif edilmiş” bölümlerin bütün araştırmacılara eksiksiz olarak açıldığını belirtmişti. Yılmaz, tasnif edilenler arasında 1691-1894 arası Ermeni belgelerinin de yer aldığını belirterek, “Konuyla ilgili ilk belge 1691 yılına ait olduğu için tasnif ve derleme bu tarihten itibaren başladı” demişti.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Salih Özbaran, “1963’den önce Ermeni konusu yok mu?” diye sordu ve şöyle devam etti:

“Arşivlerdeki birçok defterde Ermeni konusu geçiyor. Özellikle ticari alanda etkin bir rolleri vardı Ermenilerin. Ermeniler o dönemde millet-i sadıka (güvenilir milletler) olarak değerlendiril-

77-510300  
diği için devlet içinde bazı etkin yerlere gelmeleri de mümkündü. Ben tasnifin 1691’den itibaren başlatılmış olmasının nedenini anlayamadım.”

Prof. Özbaran, 15. ve 16. yüzyıldaki Osmanlı-Ermeni ilişkilerine ilişkin bazı kitapların bulunduğunu da anımsattı.

15 yıl Arşivler Genel Müdürlüğü yapan Mithat Sertoğlu ise, 1691 yılının herhangi bir özellik taşımadığını belirterek şöyle dedi:

“Eğer olaya sorun olarak baktarsak, Ermeni sorunu 1878 harbine dayanıyor. Ondan önce Ermeniler bir tek sadrazamlık makamına gelemediler. Onun dışında hemen hemen tüm üst görevlere getirilebiliyordu. Arşivlerde sadece ‘Ermeniler’ diye bir bölümün olması olanaksız. Çeşitli kayıtlarda, defterlerde geçer bu konu. Ancak Ermenilerin Osmanlı öncesi Selçuklu döneminden beri belli bir coğrafi bölgede olduğunu kabul etmek lazım. Ama Osmanlı tarihi bir bukettir. Rum, Yahudi, Ermeni, Süryani, Türk, tabâsındaki pek çok milletin tarihini içerir.”

Osmanlı arşivlerinden söz ederken, “Eroin alışkanlığı gibi bir şey. İçine girince çıkamıyorsunuz. Önünüze yüzyıllar açılıyor. Bakıyorsunuz karşınızda Kanuni var” diyen Sertoğlu, arşivlerin açılması ve tasnifi konusunda acele edilmemesi gerektiğini söyledi. Sertoğlu, “Eğer bir tasnif hatası yapırsa geri dönüş zor olur” dedi.

Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği  
Taha Toros Arşivi



\* 0 0 1 5 1 0 7 0 0 0 0 6 \*